

Programma**Studiedag Mbo Taalcoachacademie 'Hete hangijzers'**

Vrijdag 20 september 2013 Regardz Amersfoort

10.00 Actuele ontwikkelingen rond onderwijs en examinering taal in het mbo

Alet van Leeuwen, Steunpunt Taal en Rekenen.

10.30 Woordenschat, de blinde vlek van het referentiekader taal en rekenen

Lezing over de positie van woordenschat in toetsen afgeleid van het referentiekader taal en de gevolgen daarvan voor woordkennis en woordenschatuitbreiding in het onderwijs.

Simon Verhallen, Manager Staatsexamens NT2, CVE.

11.15 Koffie- en theepauze**11.30 Debat over de hete hangijzers in het mbo**

Door wie moet de verantwoordelijkheid voor taalontwikkeling gedragen worden? Is het taalniveau van docenten wel toereikend? Zijn leerlingen op het mbo wel te motiveren voor Nederlands?

Zaaldebat onder begeleiding van Sander van der Stok, Stichting Nederlands Debat Instituut.

12.15 Lunch**13.15 Onbedoelde moeilijkheden in beroepsgerichte toetsen**

Lezing over de rol die taal speelt bij de prestaties op beroepsgerichte toetsen.

Tamara van Schilt-Mol, Associate Lector Toetsen en Beoordelen, Kenniscentrum Kwaliteit van Leren, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN)

14.00 Workshops**Veldraadpleging gebruik Voorbeeldmateriaal instellingsexamens Nederland**

Waar zijn gebruikers van de voorbeeldexamens tevreden over en op welke punten zijn verbeteringen en aanvullingen gewenst van de beoordelingsmodellen en – schalen?

Marieke Kuiper, Cito

Samenhang tussen de individuele kenmerken van vmbo-leerlingen en hun lees- en schrijfontwikkeling

De ontwikkeling van lees- en schrijfvaardigheid van de zwakkere lezers in het voortgezet onderwijs.

Mirjam Trapman, Universiteit van Amsterdam

Aan de slag met het keurmerk 'De Meetlat Taal'

Beoordeling van beroepsgerichte studiematerialen op begrijpelijkheid en mogelijkheden die ze bieden tot taalontwikkeling.

Ella Bohnnen, Fouke Janssen, Lies Alons

Het heen en weer tussen theorie en praktijk

Praktijkonderzoek taalgericht vakonderwijs bij ROC Midden Nederland en voorbeelden van een onderwijspraktijk in Nieuwegein en focus op kwaliteit en borging.

Marjan Brave, ROC Midden Nederland, Inge van Meelis, ITTA, Jenneke Dijk.

Schrijfvaardigheid: beoordeling & feedback

Het beoordelen van schrijfproducten van studenten in het mbo en de feedback die de studenten nodig hebben om hun schrijfvaardigheid verder te verbeteren.
Kaatje Dalderop

Communicatieve en taaldidactische competenties van vakdocenten in het mbo

De wijze waarop leraren Nederlands en vakleraren voorbereid worden om lessen Nederlands en taalgericht vakonderwijs te verzorgen in het beroepsgericht onderwijs.
Lieve Verheyden, Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) – Katholieke Universiteit Leuven
Piet Litjens, ITTA, Universiteit van Amsterdam

15.15 Zaalwissel

15.30 **Het Nederlandse Lied**

Scherpe teksten, over taal, jongeren en het onderwijs
Joop Visser en Jessica van Noord

16.00 Afsluiting met borrel

Woordenschat, de blinde vlek van het referentiekader taal en rekenen

Woordenschat is het stiefkindje van Meijerink. In het referentiekader Taal en Rekenen staan veel aanwijzingen voor de beoordeling van spelling, grammatica, lezen, luisteren, spreken en schrijven, maar alleen vage en soms onjuiste beweringen over woordkennis en woordenschatuitbreiding. Terwijl we weten uit vele onderzoeken dat woordenschatomvang de beste voorspeller is voor tekstbegrip (lezen en luisteren). De verschillen tussen leerlingen en groepen leerlingen in omvang van woordkennis kunnen enorm groot zijn. Slechte lezers en slechte luisteraars hebben te weinig woorden tot hun beschikking om succesvol te zijn. Bij sommige groepen leerlingen is waarschijnlijk ook een te kleine woordenschat de veroorzaker van slechte prestaties in rekentoetsen. Wanneer toetsing uitsluitend vanuit het Referentiekader wordt opgevoerd, zullen de leerlingen met een kleine woordenschat alsnog verder achterop raken. Daar is dan de overheid voor verantwoordelijk want die zet met wet en beleid de scholen en de toetsenmakers op het verkeerde been. Wat kan het onderwijs doen om een probleem op te lossen dat de taalkundigen van Meijerink en de wetgever niet willen zien?

Simon Verhallen, Manager Staatsexamens NT2, CVE.

Debat over de hete hangijzers in het mbo

Sander van der Stok, Stichting Nederlands Debat Instituut.

Aan hete hangijzers geen gebrek in het MBO. Bijzonder 'heet' is de vraag hoe de taalontwikkeling Nederlands op het MBO het beste kan worden vormgegeven. Wat moet er precies gebeuren en wat juist niet? Door wie moet de verantwoordelijkheid voor taalontwikkeling primair gedragen worden? Is het taalniveau van docenten wel toereikend om aan de gestelde eisen te kunnen voldoen? Zijn leerlingen op het MBO überhaupt te motiveren voor taalontwikkelingen en zo ja, hoe? Over deze en andere vragen wordt in de wandelgangen en tijdens teamoverleggen volop gediscussieerd, door vele belanghebbenden die sterk van inzicht verschillen. Aanleiding om deze dag in het kader te plaatsen van een prikkelend zaaldebat! Een aantal 'hete hangijzers' zullen in de vorm van debatstellingen de zaal in worden geworpen door Sander van der Stok, senior onderwijstrainer van Stichting Nederlands Debat Instituut. Hij zal de spelregels van het plenaire debat bewaken terwijl de deelnemers inhoudelijk met elkaar in discussie gaan. Dit alles in de geest van het zogeheten 'schooldebatteren', waarin voor de verandering eens niet de eigen mening centraal staat, maar het vermogen om moeilijke kwesties vanuit meerdere invalshoeken te kunnen benaderen. Met andere woorden: u wordt bij de debatstellingen als voor- of tegenstander ingedeeld. Om welke debatstellingen het gaat, hoort u ter plekke.

Onbedoelde moeilijkheden in beroepsgerichte toetsen

Tamara van Schilt-Mol, Associate Lector Toetsen en Beoordelen, Kenniscentrum Kwaliteit van Leren, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN)

Taal speelt een grote rol bij toetsen. Dat komt doordat taal vaak niet alleen het doel, maar meestal ook het middel van een toets is. Bij de meeste toetsen worden de vragen immers geschreven of mondeling aan leerlingen voorgelegd. Onderzoek heeft uitgewezen dat de taligheid van een toets(opgave) een belemmerende factor kan zijn bij het halen van een prestatie die de daadwerkelijke vaardigheden van een leerling laat zien. Leerlingen hebben dus andere, additionele vaardigheden nodig dan de vaardigheid die eigenlijk wordt getoetst, nodig heeft om een toets goed te kunnen maken. In de lezing zal Tamara van Schilt-Mol ingaan op de belangrijkste oorzaken hiervan. Zij biedt aan de hand van voorbeelden handvatten om de in toetsen gebruikte taal aan te laten sluiten op het taalniveau van leerlingen.

Veldraadpleging gebruik Voorbeeldmateriaal instellingsexamens Nederland,

Marieke Kuiper (Cito)

Veel mbo-instellingen werken inmiddels met de formats, voorbeeldexamens en handreiking van het Steunpunt Taal en Rekenen voor het ontwikkelen van instellingsexamens Nederlands van goede en 'inspectie-proof' kwaliteit. Het Steunpunt Taal en Rekenen heeft besloten dit materiaal uit te breiden, het gebruik van de beoordelingsmodellen en -schalen te verkennen en waar nodig aanpassingen te doen. Om dit zo goed mogelijk te kunnen doen, hebben we uw stem hard nodig. In deze workshop willen we graag samen met u inventariseren waar u tevreden over bent en op welke punten u verbeteringen en aanvullingen wenst.

Samenhang tussen de individuele kenmerken van vmbo-leerlingen en hun lees- en schrijfontwikkeling.

Mirjam Trapman (Universiteit van Amsterdam)

Veel middelbare scholieren hebben te kampen met onvoldoende lees- en schrijfvaardigheid. Van deze leerlingen is een groot deel van niet-Nederlandse origine en opgegroeid in een gezin waar (naast het Nederlands) een andere taal wordt gesproken. Het is bekend dat voor het begrijpend lezen en begrijpelijk schrijven kennis van de taal vereist is. Niet alleen woordenschat, maar ook het op juiste wijze kunnen interpreteren en toepassen van grammaticale regels en het leggen van verbanden in zins- en tekstverband. In deze workshop zal Mirjam Trapman ingaan op de vraag in hoeverre de verschillen in lees- en schrijfvaardigheid die tussen leerlingen in het vmbo werden gevonden samenhang vertoonden met verschillen in kennis en vloeiendheid. Verder richt zij zich op de ontwikkeling van de lees- en schrijfvaardigheid in de loop van de drie schooljaren en de rol die de individuele kenmerken hierbij spelen.

Aan de slag met het keurmerk 'De Meetlat Taal'

Ella Bohnnen, Fouke Janssen, Lies Alons

De Mbo Taalcoach Academie introduceert in deze workshop *De Meetlat Taal*. De meetlat is bedoeld om uitgevers en ontwikkelaars van studiemateriaal te stimuleren om begrijpelijke(r) en taalontwikkende(r) studiematerialen te maken voor de mbo studenten. We leggen door leden aangedragen studieteksten 'langs de lat' met een lijst criteria en een bijbehorende puntentelling. In deze workshop gaan we aan de hand van een studieboek aan de slag met *De Meetlat Taal*, we gaan oefenen en scherpen de criteria aan. Daarnaast willen we tijdens de workshop vaststellen welke studiematerialen we dit jaar gaan beoordelen.

Het heen en weer tussen theorie en praktijk

Marjan Brave, ROC Midden Nederland, Jenneke Dijk.

De spanning tussen de 'theorie' van de Drieslag Taal en de praktijk staat centraal in deze workshop. Hierbij kijken we vooral naar de samenwerking tussen taal- en vakdocenten. Jenneke Dijk deed een praktijkonderzoek naar betrokkenheid van vakdocenten bij de Drieslag Taal in het Business & Administration College van het ROC Midden Nederland. Zij presenteert de conclusies en aanbevelingen uit haar praktijkonderzoek, aan de hand van stellingen en vragen. Marjan Brave is taalcoach in het Horeca en Travel College van ROC Midden Nederland. Zij laat aan de hand van voorbeelden zien hoe de samenwerking met de vakdocenten en de aansluiting bij het werkplekleren is opgezet en hoe gewerkt wordt aan de borging hiervan.

Schrijfvaardigheid: beoordeling & feedback

Schrijven is voor veel leerlingen een complexe aangelegenheid. Het aantal fouten dat een leerling maakt in een tekst kan talrijk zijn en vaak is het helemaal niet zo makkelijk om leerlingen te helpen hun schrijfproducten te verbeteren. Beter leren schrijven is een lange weg. Voor docenten is het ook niet altijd eenvoudig om dit proces te begeleiden.

In deze workshop zullen we aan de hand van enkele voorbeelden oefenen met:

- Het geven van feedback: hoe help je je leerling verder?
- Het formuleren van de opdracht: wat kun je als docent doen om een goed schrijfproduct uit te lokken?
- Het beoordelen van het niveau: voldoet het schrijfproduct aan de eisen? Is het gewenste niveau bereikt?

Kaatje Dalderop

Communicatieve en taaldidactische competenties van vakdocenten in het mbo

In 2012 is een onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop de lerarenopleidingen toekomstige vakdocenten (Nederlands, Autotechniek en Uiterlijke Verzorging) voorbereiden op het leraarschap in het mbo. Daarbij bleken drie elementen in het geding:

1. de eigen taalvaardigheid van leraren;
2. de taaldidactische competenties van taal- en vakleraren;
3. de wijze waarop taal - en vakleraren omgaan met leerlingen met een zwakke taalvaardigheid.

In deze werkgroep presenteren we het eindrapport van dit onderzoek en leggen we een zestal kritische vragen/stellingen voor ter bespreking.

Lieve Verheyden, Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) – Katholieke Universiteit Leuven Piet Litjens, ITTA, Universiteit van Amsterdam